

مدیرعامل انجمن سواد رسانه‌ای ایران در گفت و گو با کلیک:

فضای مجازی، رها شده است

محسن نظری

روزنامه نگار

تقریباً همه ما این روزها به نوعی با فضای مجازی سر و کار داریم. فضایی که از نگاه برخی پژوهشگران برای افراد خردسال و حتی بزرگسال ناامن است. یک کارشناس فضای مجازی و مدیرعامل انجمن سواد رسانه‌ای ایران در مورد انتقاد رهبری از نبود حکمرانی در فضای مجازی، اظهار کرد: معتقدم یکی از مواردی که ابتدا بایستی انجام شود، مرور مصوبات شورای عالی فضای مجازی است، زیرا بسیاری از موارد در این شورا حتی بحث مربوط به سند حمایت از کودکان و نوجوانان مصوب شده و باید آن اجرا کنیم. مسأله اساسی، پابندی به اجرای مصوبات شورای عالی فضای مجازی است. مرتضی موسویان در گفت و گو با خبرنگار کلیک افزود: به عنوان مثال از فعالیت غیرقانونی شبکه‌های مختلف خارجی در ایران صحبت می‌کنیم، در حالی که براساس مصوبات شورای عالی فضای مجازی، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات ملزم شده تا حتما نسبت به داشتن نماینده این شبکه‌ها در ایران مطمئن شویم و بعد مجوز فعالیت به آنها داده شود. به هر حال وزارت ارتباطات مکلف شده در این مورد سریع اقدام کند اما در این زمینه جدیتی برای اجرا مشاهده نشده است. عضو هیأت علمی دانشگاه صداوسیما گفت: مورد رده‌بندی سنی بازی‌ها که می‌تواند عامل بازدارنده باشد، نیز در این مورد مصوبه داریم اما در اجرای این سند، از تمام توان خود استفاده نکردیم. این موارد نشان می‌دهد که دغدغه‌ها قیلاً مطرح شده و لزوم پابندی به این مصوبات، موضوعی است که باید دنبال کنیم. موسویان در مورد سن ورود نوجوانان به شبکه‌های اجتماعی بیان کرد: در مورد بحث مربوط به مثلاً سن ورود به شبکه‌ها و داشتن صفحه نیز شاهد هستیم که در

ترکیه سال‌هاست سیمکارت کودک وجود دارد و والدین می‌توانند برای فرزندشان آن رتبه‌بندی کنند. این سیمکارت دسترسی‌ها را برای کودک محدود می‌کند و در عین حال که باید به منابعی دسترسی داشته باشد که از پایگاه‌هایی که برای او ایجاد شده، استفاده کند و در مقابل نتواند به مواردی که مخصوص او نیست، رجوع کند. وی گفت: همچنین در مورد دسترسی به شبکه‌های اجتماعی شاهد هستیم که کشورهای اروپایی حد پایین استفاده از این شبکه‌ها که قبلاً مثلاً ۱۶ سال بود، الان به ۱۴ سال کاهش پیدا کرده است، یعنی افراد زیر ۱۴ سال حق ورود به شبکه‌های اجتماعی را ندارند. حتی در آمریکا شاهد محاکمه مدیرعامل تیک‌تاک بودیم که اعضای کنگره در جلسه آن حضور داشتند و این مدیر شرکت چینی را محاکمه کردند که اتهام این شبکه این بود که کودکان و نوجوانان آمریکایی را به سمتی می‌برد که نباید، می‌برد و آنها با مناظر و تصاویری روبه‌رو می‌شوند که نباید ببینند. مدیرعامل انجمن سواد رسانه‌ای ایران گفت: اگرچه محاکمه مدیرعامل تیک‌تاک، سیاسی بود ولی می‌بینیم که این دغدغه‌ها مخصوص کشور ما نیست بلکه همه کشورها و خانواده‌ها در این زمینه دارای نگرانی هستند.

موسویان در مورد برخورد با انتشار اخبار دروغ و جعلی، اظهار کرد: درخصوص جرایمی که برخی از کشورها برای اشاعه اخبار جعلی تعیین کردند، نیز مشاهده می‌کنیم این جرایم را در حدی که بازدارنده باشند، در نظر نگرفتیم و پوشش جدی در این زمینه نداشتیم. وی ادامه داد: همچنین باتوجه به نداشتن چارچوب رسیدگی و حفاظت از این محیط، شاهد استفاده نوجوانان از فیلترشکن‌ها (وی‌پی‌ان) هستیم که حتی از حد و مرزهای شبکه‌هایی که فیلتر هستند، نیز می‌گذرند. این وی‌پی‌ان‌ها همچنین خودشان یک وسیله برای هک سایبری محسوب می‌شود. قابل اعمال محدودیت نیست و فرزندان ما را به جاهایی می‌برد که نباید بروند. این کارشناس فضای مجازی تصریح کرد: فضای مجازی نیاز به حکمرانی خاص دارد. به نظرم روز به روز این فضا جدی‌تر شده و به یک زیست‌بوم تبدیل شده است، با این حال حکمرانی نیز باید با توجه به این اهمیت و افزایش آن، دقیق و مناسب این فضا باشد. موسویان اضافه کرد: از یک طرف شاهد هستیم مصوبات شورای عالی فضای مجازی اجرایی نمی‌شود و از سوی دیگر

این دغدغه در افرادی که در این زمینه مسئولیت دارند، به حدی که باید، وجود ندارد. وی بیان کرد: مثلاً سیاستی که دولت آمریکا دارد، این است که اگر افراد، فقط عکس یک شخصیت که دولت با آن مخالفت است را در صفحه خود در فضای مجازی می‌گذارند، باعث می‌شود که دارنده زیرساخت کل صفحه این فرد را از دسترس خارج کند. با این حال حکمرانی در سمت مقابل شدت دارد و در سمت ماکه در بسیاری از موارد، در زمین دیگری بازی می‌کنیم، این حکمرانی کامل، جامع و مانع نیست. موسویان ادامه داد: بحث حکمرانی در جامعه شبکه‌ای که روز به روز بیشتر در آن حضور پیدا می‌کنیم تا سال ۲۰۴۰ رنگ و بوی مجازی به خود می‌گیرد، بنابراین باید در مورد حکمرانی و ویژگی‌هایی که این جامعه جدید دارد، توجه شود و نمی‌توان با قوانین مربوط به جامعه قبلی (جامعه صنعتی یا جامعه دانشی) حکمرانی کرد. در حالی که هنوز مثل برخی از کشورها در جامعه شبکه‌ای ورود نکرده‌ایم و هنوز در جامعه دانشی قرار داریم.

عضو هیأت علمی دانشگاه صداوسیما گفت: این موارد نشان می‌دهد که باید پوست‌اندازی داشته باشیم و باتوجه به ضرورت‌هایی که جامعه جدید به ما تحمیل می‌کند، نمی‌توانیم با مصوبات مربوط به جامعه صنعتی، در این جامعه شبکه‌ای هم حکمرانی داشته باشیم؛ بنابراین مهم‌ترین مسأله این است که ذات این جامعه شبکه‌ای را بشناسیم و بشناسانیم و سیاستگذاران ما هم این ذات را بشناسند. وی اضافه کرد: وقتی از شبکه صحبت می‌کنیم، منظور این است که دسترسی در شبکه، امری بالقوه است و بایستی باتدبیر نسبت به دسترسی‌ها و حکمرانی در آن و به اصطلاح مقررات‌گذاری برای این دسترسی‌ها اقدام شود. به هر حال روش‌هایی برای کنترل وجود دارد و بایستی این روش‌ها متناسب با خصوصیت ذاتی و بالقوه شبکه معنای دسترس بودن هر سرویسی برای هر کسی متناسب با او صورت بگیرد.

موسویان تأکید کرد: مسأله دیگر استفاده از امکانات است، به هر حال وقتی دارای شبکه‌های ملی اطلاعات هستیم، باید از آن استفاده شود. مثلاً در سرویس‌های داخلی سال‌هاست که آی‌پی نسخه ۶ وجود دارد و این زیرساخت بسیار ضروری را فراهم نمی‌کنیم، زیرا حضور در جامعه شبکه‌ای غیرپنهانی بودن را به خودش بگیرد، یعنی اگر به ذات این شبکه توجه کنیم، می‌تواند ما را با استفاده از آی‌پی نسخه ۶ برای هر بازیگر در شبکه آدرس منحصر به فرد اختصاص دهیم و بحث گمنامی هویت را از بین ببریم.

سیاست‌گذاری برای دیروز

مدیرعامل انجمن سواد رسانه‌ای ایران تصریح کرد: در جامعه شبکه‌ای که هر روز ما را بیشتر درگیر خودش می‌کند، به این ذات شبکه‌ای کمتر توجه شده و گاهی ما برای دیروز سیاست‌گذاری می‌کنیم که این باعث هدر رفتن سرمایه اجتماعی و مالی می‌شود. مرتضی موسویان گفت: از طرفی بحث مربوط به ارتقای معرفت در جامعه شبکه‌ای است که اگر ما به صحبت فرزندان تا رسیدن به سن تکلیف، توجه نکنیم تا به لحاظ معرفتی دارای بینش قوی‌تری شوند، در آینده با مشکل مواجه خواهیم شد. وقتی یک دختر یا پسر به سن تکلیف می‌رسد، به عقیده من معرفت و آگاهی کامل برای او فراهم نشده که او را آسیب‌پذیر می‌کند و باید به این مسأله در حکمرانی فضای آموزشی بپردازیم. عضو هیأت علمی دانشگاه صداوسیما تأکید کرد: باتوجه به بحث جنگ شناختی امروز، این‌که ناتو در سال ۲۰۲۲ اعلام کرد که توانسته‌ایم به ناحیه ادراکی مغز مخاطب دسترسی پیدا کنیم به معنای این است که داشتن توان در دستکاری اعتقادات و باورها است. حتی اگر این را یک ادعا فرض کنیم، متوجه خواهیم شد که تأثیرگذاری به روش‌های مختلف انجام می‌شود که جامعه شبکه‌ای بر روی باورها و اعتقادات بسیار بیشتر از جوامع سنتی است. بنابراین نیاز داریم کار اساسی در این زمینه انجام شود. البته این کار سال‌ها پیش باید انجام می‌شد ولی به هر حال هنوز هر زمان که انجام شود، آینده را تضمین خواهد کرد. به گفته وی، اگر نظام حکمرانی ما توجه به خصوصیات ذاتی جامعه شبکه‌ای پیدا کند، قادر خواهد بود به صورت منطقی مقرراتی وضع کند که مناسب این جامعه باشد و کارآمدی و اثربخشی بالاتری نسبت به آنچه تا امروز مشاهده کردیم، داشته باشد.

